

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Стоян Анна Василівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАНДАРТІВ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ	80
---	----

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Завальнюк Володимир Васильович</i> ВПЛИВ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	83
<i>Мельничук Ольга Степанівна</i> СУЧАСНА ПРАВОВА ДОКТРИНА: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.	85
<i>Антошина Ірина Володимирівна, Завальнюк Ірина Володимирівна</i> ПРАВО ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ.	88
<i>Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна</i> ТИПОЛОГІЯ ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ.	89
<i>Ковбасюк Степан Валерійович</i> РІЗНОВИДИ ІНСТИТУЦІЙНОГО АНАЛІЗУ В МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВОЗНАВСТВА	92
<i>Кормич Анатолій Іванович</i> ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	94
<i>Кравченко Сергій Петрович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВИМІРИ.	96
<i>Личко Валерія Сергіївна</i> ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВІДКРИТІ БАЗИ ДАНИХ ЯК РЕСУРСИ ПРАВНИЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	99
<i>Рязанов Михайло Юрійович</i> СПАДКОЄМНІСТЬ І ПРАВОВА СПАДЩИНА: ЗВ'ЯЗОК У РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	101
<i>Тищенко Юлія Валеріївна</i> ПРАВОВИЙ МІФ ЯК ФЕНОМЕН МЕДІАКУЛЬТУРИ	103
<i>Чувакова Ганна Михайлівна</i> АСПЕКТИ ТА КРИТЕРІЇ ДЕФЕКТНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ	106
<i>Іванчук Віра Євстафіївна</i> НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГУ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ	108
<i>Березневич Вікторія Олександрівна</i> МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	110
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ	112
<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ЕВОЛЮЦІЯ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ: ВІД НАРОДНИХ РУХІВ ДО СУЧАСНИХ ІНСТИТУТІВ	114
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ КОДИФІКАЦІЇ	116
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	118
<i>Одарій Віктор Віталійович</i> НЕТИПОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА В РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ	121
<i>Слюсаренко Катерина Русланівна</i> ПРАВО БІОЕТИКИ ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ	123

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> АВСТРИЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС 1797 Р.: ГЕНДЕРНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	126
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРАВОВОГО СТАТУСУ «ЗНАТНОГО (ЗНАЧНОГО) ВІЙСЬКОВОГО ТОВАРИСТВА»	128
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У ПОЛЬЩІ ТА В РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ.	129
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> СТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.	132
<i>Шершенкова Вікторія Анатоліївна</i> ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	135
<i>Войцехівська Дарина Юріївна</i> ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ ЩОДО КАТОЛИЦЬКИХ ГРОМАД ПІВДНЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – ХІХ СТ.	137

Личко Валерія Сергіївна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, адвокат

ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВІДКРИТІ БАЗИ ДАНИХ ЯК РЕСУРСИ ПРАВНИЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Виконання як науково-теоретичних, так і практико-аналітичних правничих досліджень на належному та якісному рівні нерозривно пов'язано з інформаційним забезпеченням дослідницької діяльності.

Інформаційне забезпечення дослідницької діяльності передбачає інформування учасників науково-дослідного процесу про стан досліджуваних об'єктів, їх функціонування і відповідність приписам чинного законодавства. Також інформаційне забезпечення можна розглядати як засіб комунікації між науковцями з професійних питань [1, с. 107].

Відповідно до частини першої статті першої Закону України «Про інформацію», під інформацією розуміються «будь-які відомості та / або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [2].

Наукова інформація – це логічна інформація, яка отримується в процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці [3, с. 123]. Система джерел наукової інформації включає в себе монографії, збірники, періодичні видання, спеціальні випуски технічних видань, навчальну літературу, інформаційні ресурси науково-технічної інформації, довідково-пошуковий апарат, довідково-інформаційний фонд, інформаційні ресурси спільного користування тощо [3, с. 125–126].

У статті 15 Закону України «Про інформацію» міститься визначення науково-технічної інформації як «сукупності будь-яких відомостей та/або дані про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [2].

Під правовою інформацією у статті 17 вищезазначеного закону розуміється «сукупність будь-яких відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо. Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення медіа, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань. З метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів фізичним та юридичним особам держава забезпечує офіційне видання цих актів масовими тиражами у найкоротші строки після їх прийняття» [2].

Необхідно зазначити, що при виконанні правничих наукових досліджень, особливо практико-аналітичних, часто доводиться звертатися до таких джерел, як електронне урядування та відкриті бази даних. Не дивлячись на те, що система джерел наукової інформації включає в себе широку номенклатуру, проте потребують подальшої наукової розробки питання щодо розгляду технологій електронного урядування та відкритих баз даних в якості самостійних джерел практичних правничих досліджень.

Законом України «Про національну програму інформатизації» електронне урядування визначається як «форма організації державного управління, що сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян» [4].

Під електронними інформаційними ресурсами зазначеним законом визначено «систематизовані відомості і дані, створені, оброблені та збережені в електронній формі за допомогою технічних засобів та/або програмних продуктів. Під засобами інформатизації розуміються комп'ютери, електронно-обчислювальна техніка, програмні продукти, інформаційні системи або їх окремі елементи, електронні комунікаційні мережі, що використовуються для реалізації інформаційно-комунікаційних технологій» [4].

Необхідно відзначити, що використання у практичних правових дослідженнях технологій електронного урядування можливо переважно у моделі G2C «government to citizens» – «уряд – громадянам».

Розробники та науковці вважають, що за цієї форми співпраці електронна взаємодія державних органів із громадянами сприяє розвитку електронної демократії. Громадяни можуть брати участь в діяльності органів державної влади через здійснення контролю та оцінювання їхньої діяльності, а також шляхом подання петицій в електронній формі. Для громадян такий формат взаємодії з державними органами є надзвичайно зручним, оскільки значно зменшує час на отримання послуг без черг та зайвих фінансових витрат, дозволяє у швидкий та зручний спосіб отримувати свої документи в електронному вигляді, що в свою чергу зменшує бюджетні витрати на фінансування типових адміністративних процедур. [5, с. 176–177; 6, с. 38].

Задля виконання приписів Закону України «Про доступ до публічної інформації» [7] та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» [8] створено Єдиний державний веб-портал відкритих даних.

На офіційному сайті Державного підприємства «Дія» розміщена презентація веб-порталу відкритих даних і вказується, що «він призначений для забезпечення надання доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та передбачає доступ до інформації органів влади з можливістю її наступного використання. Будь-яка особа може вільно копіювати, публікувати, поширювати, використовувати, у тому числі в комерційних цілях, у поєднанні з іншою інформацією або шляхом включення до складу власного продукту, публічну інформацію у формі відкритих даних з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації» [9].

Єдиний державний веб-портал відкритих даних містить набори даних за різноманітними категоріями, серед яких:

- держава – набір даних, присвячений державному управлінню та питанням загальнодержавного характеру;
- державні доходи і видатки – набір даних про закупівлі, витрати та бюджетні показники;
- економіка та бізнес – набір даних про компанії та питання, пов'язані з веденням господарської діяльності;
- енергетика – набір даних про тарифи, видобування, споживання, імпорту/експорт енергоносіїв тощо;
- інфраструктура і транспорт – набір даних про транспортні засоби, маршрути й перевезення, ремонт та будівництво шляхів;
- навколишнє середовище – набір даних, що містить інформацію про екологію, тваринний та рослинний світ, водні ресурси, свердловини, якість повітря й води, про клімат тощо ;
- охорона здоров'я – набір даних про захворювання, лікарські засоби, лікарні, формуляри тощо;
- юстиція та судочинство – набір даних, присвячений діяльності держави, судам та судочинству, правоохоронній діяльності, тощо.

Враховуючи вищевикладене, можна стверджувати, що використання технологій електронного урядування та відкритих баз даних в якості ресурсів правових досліджень дозволить проводити їх на більш високому професійному рівні, відкриє доступ до величезних масивів актуальної та перевіреної інформації з державно-правових питань, а також надасть поштовх

для подальшої наукової розробки певних аспектів розгляду цих ресурсів в якості самостійних джерел інформаційного забезпечення правничих досліджень.

Список використаних джерел

1. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / О. М. Сінчук [та ін.]. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2022. 196 с.
2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. *Голос України*. 1992. 13 листопад.
3. Гладкий С. О. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Полтава, 2016. 245 с.
4. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. *Голос України*. 2022. 28 груд. (№ 263).
5. Лук'янова Г. Ю., Венгліньська А. С. Особливості впровадження електронного урядування в органах виконавчої влади України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. Вип. 4. С. 175–179. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/255113/252218>
6. Електронне урядування : опорний конспект лекцій / за ред. А. І. Семенченка. Київ, 2012. 266 с.
7. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Голос України*. 2011. 2 лют. (№ 24).
8. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : постанова КМУ від 21.10.2015 р. № 835. *Урядовий кур'єр*. 2015. 24 жовт. (№ 198).
9. Дія : веб-портал відкритих даних. URL: <https://se.diia.gov.ua/opendata>
10. Єдиний державний веб-портал відкритих даних . URL: <https://data.gov.ua/dataset>

Ключові слова: технології електронного урядування, портал відкритих даних, правниче дослідження, практико-аналітичне правниче дослідження.

Keywords: electronic government technologies, open data portal, legal research, practical analytical legal research.

Рязанов Михайло Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, доцент*

СПАДКОЄМНІСТЬ І ПРАВОВА СПАДЩИНА: ЗВ'ЯЗОК У РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Спадкоємність у правовому контексті є ключовим елементом, що забезпечує зв'язок між минулим, сучасністю та майбутнім будь-якого суспільства. У широкому розумінні, ця концепція відіграє важливу роль у формуванні та розвитку національної правової системи, об'єднуючи правову традицію, традиції права, наявний правовий досвід з потребами сучасності. Право, як система, що регулює відносини між суб'єктами права та державою, невіддільне від поняття спадкоємності, яке дозволяє зберігати континуїтет та передавати знання та цінності крізь покоління. Така передача не тільки зміцнює правову систему, роблячи її більш стабільною та передбачуваною, але й сприяє її адаптації до постійно змінюваних умов життя суспільства. Цей процесі забезпечується правовим вихованням, юридичною наукою, правозастосовною та законодавчою діяльністю, які забезпечують аналіз правового минулого та його інтеграцію в сучасні правові реалії, підтримуючи тим самим неперервний розвиток правової системи.

Спадкоємність є ключовою частиною закону «заперечення заперечення», який становить один із фундаментальних принципів діалектики. Цей закон висвітлює процес еволюції